คู่มืออุบาสกอุบาสิกา

ภาค ๑ – ๒

ทำวัตรเช้า – เย็น และสวดมนต์พิเศษบางบท

แปลไทย

ของ

สำนักสวนโมกขพลาราม ไชยา

พิมพ์ครั้งที่สี่สิบหก เมษายน ๒๕๒๐

ศาสตราจารย์ ทวี เจริญพิทักษ์

พิมพ์ช่วยในงานฌาปนกิจศพ นางปราณี เภกะสุต

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

คู่มืออุบาสกอุบาสิกา

ภาค ๑—๒

ทำวัตรเช้า - เย็น และสวดมนต์พิเศษบางบท

แปลไทย

ของ

สำนักสวนโมกขพลาราม ไชยา

การให้ทานธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

คำชี้แจง

สำหรับการพิมพ์ ครั้งที่ ๔๕

เนื่องจากหนังสือสวดมนต์แปลฉบับนี้ ได้รับความนิยมและแพร่หลายเกินคาด ทำให้ต้องพิมพ์ใหม่บ่อย ๆ ยากแก่การตรวจปรู๊ฟให้เรียบร้อยได้ จึงได้เปลี่ยนเป็นการพิมพ์ระบบออฟเซท มีแม่พิมพ์ถาวร ไม่มีผิดพลาดตกหล่นอีกต่อไป จึงได้ถือโอกาสทำการชำระใหม่หมด มิให้มีอะไรผิดหลงหูหลงตา แม้ที่สุดแต่ตัวเลขบอกที่มาของบาลีนั้น ๆ กระทั่งคำบาลี และวรรคตอนต่าง ๆ, ดังนั้น ถ้ามีอะไรปรากฏว่าผิดไปจากฉบับก่อน ๆ บ้าง ก็ขอให้ถือเอาตามฉบับใหม่นี้, และขอยกเลิกฉบับอื่น ที่ไม่ตรงกัน.

พร้อมกันนี้ ก็ขอแนะนำหรือซ้อมความเข้าใจบางอย่าง เกี่ยวกับการอ่านและการสวด ให้เป็นที่แน่นอนอีกครั้งหนึ่ง :-

เกี่ยวกับการสวด : ถ้าถือตามระเบียบที่ใช้อยู่ในสวนโมกขพลาราม ไชยา ก็ว่าคำบาลี ด้วยเสียงสูงแหลม, ว่าคำแปลไทย ด้วยเสียงทุ้มต่ำ สลับกันไป, ซึ่งทำให้ฟังง่ายและไพเราะกว่าที่จะทำเสียงเสมอกัน. การหยุดนั้นหยุดตามที่มีจุด เช่นจุดจุลภาค (,) เป็นต้น, หยุดให้เสียงขาดตอน ; ส่วนที่ใดเพียงแต่เว้นวรรคไว้ ไม่มีจุดเช่นนั้นนั้นสวดให้เป็นแต่เพียง "ยั้ง" คือเอื้อนเสียงยาว จนจวนจะหยุด, ไม่ถึงกับหยุดเงียบ, แล้วว่าวรรคที่ถัดต่อไปได้เลย, จนกว่าจะถึงที่มีจุด จึงจะหยุด อย่างเรียกว่าขาดเสียง. ถ้าจะสวดให้ไพเราะเต็มที่ ต้องฝึกการสวดจากบุคคล หรือจากเทปบันทึกเสียง โดยตรง.

เกี่ยวกับการอ่าน : อ่านตามหลักการอ่านภาษาไทยทั่วไป. ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับไม้ยามักการ (๎), ให้ถือตามหลักการอ่านภาษาบาลี ซึ่งโดยสรุปก็คือ ถ้าไม่มีตัวอักษรใดอยู่ข้างหน้าตัวที่มียามักการ ให้อ่านตัวที่มียามักการนั้น กล้ำหรือควบกันไปกับอักษรตัวหลัง, เช่น ส๎วากขาโต อ่าน ส กับ ว ควบเข้าด้วยกัน. ส่วนในกรณีที่มี

คำชี้แจง

ตัวอักษรอยู่ข้างหน้าตัวที่มียามักการ ก็ให้อ่านอย่างกะว่า ตัวที่มียามักการนั้น ได้สกดตัวที่อยู่ข้างหน้าของมันเสียครึ่งหนึ่ง, อีกครึ่งหนึ่ง เอามาควบหรือกล้ำกับอักษรตัว หลัง; ตัวอย่าง เช่น กัล์ยาณัง, ตัว ล นั้น สกด กั เสียครึ่งหนึ่ง, เอามาควบ ยา เสียครึ่งหนึ่ง ดังนี้เป็นต้น.

ธรรมทานมูลนิธิ ขออนุโมทนา และขอบพระคุณแก่ทุก ๆ ท่าน หรือทุก ๆ ฝ่าย ที่ได้ช่วยกันจัดทำ แก้ไขปรับปรุง แนะนำชี้แจงให้ใช้หนังสือเล่มนี้ โดยแพร่หลายกว้างขวางยิ่งขึ้นไป เพื่อประโยชน์แก่ความก้าวหน้า ของกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อันเป็นวัตถุประสงค์ร่วมกันของพุทธบริษัท ทุกคน.

ธรรมทานมูลนิธิ

ไชยา

๙ สิงหาคม ๒๕๑๙

คำนำ

(ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒๖)

โรงพิมพ์ธรรมทานแผนกมูลนิธิ ได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มืออุบาสกอุบาสิกานี้ เพื่อให้วัด และผู้มีศรัทธาแบ่งไปแจกจ่าย ในราคาทุน มานาน มีจำนวนพิมพ์ ๒๖ ครั้ง มาแล้ว. หนังสือเล่มนี้ ได้แพร่หลายไปตามวัดต่าง ๆ แทบทุกจังหวัด อำนวยความสะดวก แก่บรรดาอุบาสกอุบาสิกาของวัดนั้น ๆ ให้ได้ศึกษาและปฏิบัติ เพื่อแสวงสุข ตามหลัก แห่งพุทธศาสนา ได้เป็นอย่างดี.

การทำวัตร สวดมนต์ เป็นประจำ นับได้ว่า เป็นการบำเพ็ญ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างเป็นระเบียบ. ผู้ทำวัตร สวดมนต์ เป็นประจำ นับว่าได้เข้าถึง พระรัตนตรัยอยู่เป็นประจำ. คนไทยโบราณผู้เป็นบรรพบุรุษของเรา รักษาวัฒนธรรม ไหว้พระสวดมนต์ ไว้เป็นอย่างดี ; ควรที่พวกเราในสมัยนี้จะได้ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมนี้ ไว้ให้คงเป็นประโยชน์แก่ลูกหลาน เป็นการถาวรตลอดไป.

ธรรมทานมูลนิธิ

ไชยา, ธันวาคม ๒๕๐๙

คำนำ
(ในการพิมพ์ครั้งที่สาม)

เป็นที่น่ายินดีที่มีผู้สนใจใช้หนังสือคู่มืออุบาสกอุบาสิกาเล่มนี้มากเป็นพิเศษยิ่งกว่าที่เคยหวังไว้ จนทำให้ต้องมีการพิมพ์เป็นครั้งที่สามในระยะเวลาอันสั้น. ในการพิมพ์ครั้งนี้ คณะอุบาสกอุบาสิกาตำบลทุ่ง เป็นผู้มีความปรารถนาจะจัดพิมพ์เป็นส่วนของตัวเอง มูลนิธิเลยถือโอกาสสมทบพิมพ์เป็นส่วนของมูลนิธิอีกส่วนหนึ่ง พร้อมกันเพื่อความสะดวกและประหยัด.

หวังว่าผู้ได้ทราบเรื่องนี้ คงจะมีจิตยินดี และอนุโมทนาโดยทั่วกัน. และพยายามใช้หนังสือนี้ ให้เป็นประโยชน์สมเจตนาของผู้บริจาค ทุกประการ.

ธรรมทานมูลนิธิ

สำนักงาน ธรรมทานมูลนิธิ
ไชยา, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙

คำนำ
(ในการพิมพ์ครั้งที่ห้า)

ในการพิมพ์ครั้งที่ห้านี้ ได้เพิ่มบทสวดอริยมรรคมีองค์แปด และบทปัจจเวกขณ์องค์อุโบสถศีลเข้าอีก รวม ๒ เรื่อง เนื่องจากเห็นเป็นการสมควร และได้พิมพ์แยกเป็นเอกเทศ แจกมาก่อนแล้ว รวมเข้าเสียด้วยกันเป็นการสะดวกดี.

เป็นที่น่ายินดีว่าหนังสือเรื่องนี้ มีโอกาสได้พิมพ์ขึ้นใหม่อีก ในระยะอันสั้น; ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้แบ่งสร้าง ไปแจกมิตรสหาย และถวายไว้ตามวัดต่าง ๆ ได้ช่วยทุนในการพิมพ์ใหม่แก่มูลนิธิ ตามกำลังของตนมากท่านด้วยกัน ซึ่งขอขอบพระคุณไว้ในที่นี้เป็นอย่างสูง.

ธรรมทานมูลนิธิ

ไชยา, มาฆบูชา ๒๕๐๐

คำปรารภ

คนเราเกิดมาชาติหนึ่ง ถ้ารู้จักแต่การทำมาหากินเลี้ยงร่างกายกันอย่างเดียว ไม่รู้จักแสวงหาธรรมะมาเลี้ยงจิตใจให้สะอาด สว่าง สงบ กันบ้างแล้ว, การเกิดก็จะเป็นการเกิดเพื่อมาทนทรมาน ติดคุกตะรางในทางวิญญาณชนิดหนึ่ง ไปจนตาย.

วัยเด็ก ก็มีความสนุกไปอย่างหนึ่ง, วัยหนุ่มสาว ก็มีความเพลิดเพลินไปอย่างหนึ่ง, วัยกลางคน ก็มีความพอใจไปอย่างหนึ่ง, วัยแก่เฒ่าชรา ก็ต้องมีความสงบเย็นไปอีกอย่างหนึ่ง, ไม่มีทางจะสับเปลี่ยนหรือเหมือนกันได้ เพราะธรรมชาติบังคับไว้อย่างตายตัว. ทำอย่างไรคนเราจึงจะได้ความสุขไปทุกวัย หรืออย่างน้อยให้เอาตัวรอดให้ได้ในวัยสุดท้าย นี้เป็นสิ่งที่ต้องคิดดูให้ดีที่สุด มิฉะนั้นแล้ว จะไม่ได้รับสิ่งที่ควรจะได้รับ และเสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์และพบพระพุทธศาสนา.

การเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ เราเกิดมาเพื่อดับไฟกิเลส, มิใช่เกิดมาเพื่อให้กิเลสเผา. **ถ้าเราเป็นฝ่ายเผากิเลส เราก็จะมีความสุขเย็น. แต่ถ้ากิเลสเป็นฝ่ายเผาเรา เราก็สุกไหม้ หรือถึงกับเกรียมไปในที่สุด**.

ชีวิตของเรานี้เป็นยักษ์ที่โหดร้ายอยู่ในตัวชีวิตนั้นเอง, มันจะถามเราว่าเกิดมาทำไม ? ถ้าเราตอบไม่ได้ มันจะกินเราจนตายจากความเป็นมนุษย์. ถ้าเราตอบผิด ๆ ถูก ๆ มันจะตบหน้าเรา และขี่คอเราไป จนไม่มีที่สิ้นสุด. แต่ถ้าเราตอบได้เพราะรู้ว่าเกิดมาทำไมจริง ๆ แล้ว ยักษ์นั้นจะบีบคอตัวเองตายต่อหน้าเรา ไม่มีอะไรมารบกวนเราให้มีความทุกข์ทรมานอีกต่อไป.

พระธรรมเท่านั้น ที่จะช่วยให้เราตอบปัญหาของยักษ์ได้, พระธรรมเท่านั้นที่จะหล่อเลี้ยงจิตใจของเราให้สดชื่น ชนิดที่เงินก็ช่วยทำให้ไม่ได้, ชื่อเสียงก็ช่วยทำให้

ไม่ได้, มิตรสหายพวกพ้องบริวารก็ช่วยทำให้ไม่ได้. พระธรรมเท่านั้น จะช่วยให้คนทุกวัย ทั้งวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยแก่เฒ่า มีความสุขสงบเย็น ตามวัยของตน ๆ. **พระธรรมจะช่วยดับไฟให้ทุกคราวที่เกิดขึ้นในการประกอบการงานทุกชนิด ในโลกนี้.**

พระพุทธเจ้าเอง ก็ได้พึ่งพาอาศัยพระธรรม จึงสามารถดับไฟกิเลสและไฟทุกข์ ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้. แม้ตรัสรู้แล้ว ไม่ทรงเคารพใครหรืออะไรทั้งสิ้น แต่ยังทรงเคารพพระธรรมอย่างเคร่งครัด *(ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในสวดมนต์บทที่ ๑๐ หน้า ๒๙ แห่งหนังสือเล่มนี้)* **ฉะนั้น จะนับประสาอะไรกับพวกเราทั้งหลาย บรรดาที่กำลังทูนกงจักรไว้บนศีรษะเพราะสำคัญเห็นเป็นดอกบัว.**

อาศัยเหตุดังกล่าวนี้ พวกเราจึงจัดทำหนังสือธรรมะนี้ ขึ้นแจกจ่ายเป็นธรรมทาน เพื่อให้พุทธบริษัทศึกษาและปฏิบัติตน จนทุก ๆ คน มีน้ำสำหรับดับไฟและอาบรดจิตให้สดชื่นเยือกเย็น เป็นความสงบสุขชนิดที่ไม่อาจหามาได้จากทางอื่น นอกจากการพึ่งพาอาศัยบารมีของพระธรรมอย่างเดียว.

หนังสือคู่มืออุบาสกอุบาสิกาชุดนี้ จักมีเป็นเล่ม ๑ เล่ม ๒ ตามลำดับไปตามที่ควรจะมี เพื่อเป็นหนังสืออำนวยความสะดวกแก่บรรดาอุบาสกอุบาสิกาที่ประสงค์จะศึกษาและปฏิบัติ เพื่อแสวงสุขตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา, จัดพิมพ์แจกจ่ายในฐานะเป็นการกระตือรือร้น ช่วยกันส่งเสริมพระพุทธศาสนา ในยุคที่สมมติกันว่าเป็น **"กึ่งพุทธกาล"** จนกว่าจะเพียงพอแก่ความสุขสวัสดีของพุทธบริษัทสืบไป.

หวังว่า หนังสือเล่มนี้ จักเป็นการบรรเทาความขาดแคลนหนังสือที่จะใช้เป็นคู่มืออุบาสกอุบาสิกาได้ ไม่มากก็น้อย.

ธรรมทานมูลนิธิ

สำนักงาน ธรรมทานมูลนิธิ

ไชยา, ๕ กันยายน ๒๔๙๗

วิธีใช้หนังสือเล่มนี้

(๑) ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนของผู้ใหญ่

ใช้ช่วยกันสอนด้วยปากจนจำข้อความในบาลีนั้นได้สักบทหนึ่ง หรือสองบทก่อน แล้วจึงค่อยให้ผู้ที่จำได้แล้วนั้น ศึกษาแยกคำ แยกตัวอักษร เป็นคำ ๆ หรือเป็นตัว ๆ ไป จนจำตัวหนังสือ หรือคำทั้ง ๆ คำ อย่างเรียนหนังสือจีนได้ตลอดบทนั้น ๆ แล้วจึงเรียนบทอื่น ๆ ทำนองนั้น ไปจนตลอดเล่ม.

ยกตัวอย่างเช่น สอนให้จำ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต ได้, หรือจำพุทธัง สะระณัง คัจฉามิ ได้ปากเปล่าเสียก่อน, แล้วให้แยกคำว่า นะโม ออกให้ดู เป็นตัว น, เป็นสระ ะ, เป็นสระ โ, เป็นตัว ม, เป็นต้น, จนจำได้ เข้าใจ และอ่านเองได้, แล้วให้หัดเอาสระ อะ หรือสระ โอ นั้น ไปใส่เข้าที่ตัวอื่น จนอ่านออกได้เอง ด้วยการเทียบเคียง. วันพระหนึ่งเรียนเพียงบรรทัดเดียวไปก่อน, แล้วค่อยขยายเป็น สอง สาม สี่ บรรทัดตามลำดับไป, โดยวิธีนี้ ได้เคยทดลองจัดให้สอนคนแก่อายุ ๕๐ ปีเศษ เป็นผู้หญิงชาวนาไม่เคยเรียนหนังสือเลย ให้รู้หนังสือ จนอ่านหนังสือเล่มนี้ได้ด้วยตนเอง มาแล้ว.

ข้อสำคัญอยู่ที่ต้องเป็นคนมีศรัทธาอยากเรียนรู้พระพุทธวจนะจริง ๆ เป็นกำลังใจอันสำคัญ, และมีความมานะพยายามตามสมควร.

(๒) ใช้ศึกษาในฐานะเป็นหนังสือไหว้พระสวดมนต์

ในความมุ่งหมายข้อนี้ ใช้เป็นหนังสืออ่านท่องจำสำหรับอุบาสกอุบาสิกา หรือแม้ที่สุดแต่เจ้านาคจะบวชพระและบวชเณร, จะท่องแต่คำบาลีก็ได้ โดยเลือกดูแต่ทางที่

เป็นคำบาลี, จะเรียนคำแปลทีหลังก็ได้. แต่สำหรับอุบาสกอุบาสิกาสูงอายุแล้ว ต้องเรียนพร้อมกันไป สะดวกกว่า, เพราะบางบท ก็มักจะจำได้กันอยู่แล้ว, ถ้ายังไม่รู้หนังสือ ก็เรียนในฐานะเป็นหนังสือไทย ไปในตัว, คนแก่ ๆ จะต้องวานเด็ก ๆ ที่เป็นลูกหลานให้สอนไปก่อน ด้วยความอดกลั้นอดทนและรักที่จะรู้พระพุทธศาสนา. เมื่อเขาว่ากัน ในตอนแรก ๆ ตนจะต้องว่าตามอยู่แต่ในใจ อย่าหาญว่าออกมาดัง ๆ ด้วยความโอ้อวด จะทำให้ผิดติดปากโดยไม่รู้ตัว แล้วแก้ยากไปจนตาย. เมื่อรู้สึกว่าตนว่าถูกต้องดีเหมือนเขาแล้ว จึงค่อยว่าดัง ๆ เฉพาะบทที่จำได้ดีแล้วนั้น. ในวันอุโบสถที่นอนค้างที่วัด มักมีการซ้อมกันหลาย ๆ ครั้ง ทุก ๆ วัน.

(๓) ใช้ศึกษาในฐานะเป็นหนังสือธรรมะ

ในความมุ่งหมายข้อนี้ หมายถึงเมื่อจำได้พอสมควรแล้ว ศึกษาเพื่อให้เข้าใจความหมายอันลึกซึ้งของคำนั้น ๆ หรือหลักธรรมะข้อนั้น. เช่นได้ฟังคำว่า **พระอรหันต์ดับเพลิงกิเลส และเพลิงทุกข์สิ้นเชิง** *(ที่หน้า ๑ ของคำบูชาพระรัตนตรัย).* ตนจะต้องไต่ถามท่านผู้รู้ หรือฟังท่านผู้รู้อธิบาย ว่าเพลิงกิเลสนั้น คืออะไร, เพลิงทุกข์นั้นคืออะไร, และดับสิ้นเชิง นั้นดับอย่างไร. ตามธรรมดา ตัวเองถูกเพลิงกิเลสและเพลิงทุกข์ เผาอยู่ทั้งวันทั้งคืน ก็หารู้สึกหรือรู้จักไม่. หรือว่า เมื่อสวดในบทว่า **พระพุทธเจ้ามีพระคุณดุจห้วงมหรรณพ,** *(ที่หน้า ๖)* ตนอาจไม่รู้แม้แต่ว่า มหรรณพ นั้นคืออะไร, จะต้องไต่ถามเขาจนทราบว่า มหรรณพ นั้น คือ มหาสมุทร. แม้เมื่อทราบว่ามีพระคุณดุจมหาสมุทร ก็ยังไม่เข้าใจอยู่นั่นเอง ว่ามันเหมือนกับมหาสมุทรอย่างไร, จะต้องไต่ถามต่อไปจนได้ความว่า มีพระกรุณาแก่สัตว์กว้างและลึก อย่างไม่มีขอบขีดและมากเหลือที่จะคณนาดั่งน้ำในมหาสมุทร เป็นต้น; แล้วยังต้องเห็นจริงอีกว่า เป็นเช่นนั้นได้อย่างไร.

หรือเมื่อศึกษาจบทั้งบท เช่นบท **เขมาเขมสรณทีปิกคาถา** ก็ต้องศึกษาจนเห็นชัดว่า ตนกำลังถือที่พึ่งที่ไม่เกษมอยู่อย่างไร ; ไม่จำเป็นต้องตรงตามตัวอักษรใน

เรื่องนั้นเสมอไป, เช่นตนกำลังเชื่อคุณตะกรุดหรือเครื่องรางบางอย่างอยู่ ก็มีค่าเท่ากับถือต้นไม้ภูเขาศักดิ์สิทธิ์นั้นเหมือนกัน, ตลอดถึงมีความรู้เรื่อง พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และอริยสัจสี่ อย่างละเอียดทั่วถึงยิ่งขึ้นไปจริง ๆ.

หวังว่า ท่านผู้ได้ใช้หนังสือนี้ จะสามารถถือเอาประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือครบทั้ง ๓ อย่าง จากหนังสือเล่มนี้ได้ตามกำลังสติปัญญาของตนกันทุก ๆ คน.

พระอริยนันทมุนี

ในนามผู้อำนวยการคณะธรรมทาน

๑ ก.ย. ๒๔๙๗

คำแนะนำ

การฝึกซ้อม ทำวัตรแปล สำหรับโรงเรียนและวัด

การฝึกซ้อมทำวัตร สวดมนต์ แปลเป็นไทย ตามแบบในหนังสือนี้ จะมีประโยชน์แก่นักเรียนและผู้เริ่มศึกษาพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เมื่อผู้ฝึกจำคำแปลได้ จะมีความรู้ภาษาบาลีและหลักธรรมมากพอ ที่จะยึดถือไว้ปฏิบัติไปตาม. เช่น เมื่อ สวด ว่า "เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง" ก็พิจารณาคิดไปตามด้วย. คำแปลทุก ๆ วรรค มีประโยชน์แก่การคิดไปตาม ให้เกิดปีติ ให้เกิดสมาธิ และปัญญา ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติธรรมที่สมบูรณ์.

ผู้ไหว้พระสวดมนต์ส่วนมาก มักจะไม่สนใจคิดตาม (ถ้าสวดแต่ภาษาบาลีก็ไม่สามารถจะคิดตามได้) จึงมักจะมีการสวดแต่พอเป็นพิธี เช่นกับรับศีลแต่พอเป็นพิธี ไม่เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมาย. เหตุนี้ ธรรมทานมูลนิธิ จึงขอชักชวนให้มีการไหว้พระสวดมนต์ มีคำแปลเป็นไทยด้วยทุกวรรค. นอกจากเป็นการบำเพ็ญ สมาธิ ปัญญา ของผู้สวดเองแล้ว ถ้ามีผู้ใดฟังสวด เข้าใจไปตามด้วย ก็นับว่าได้บุญถึงสองชั้น คือเป็นการประกาศพระธรรมไปด้วย สำหรับในที่ที่มีผู้ไม่รู้หนังสือ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ไม่รู้หนังสือนั้น ได้ฟัง ได้ฝึกตามกันไปได้ด้วย.

เมื่อจำคำแปลได้แล้ว ไปสวดร่วมในคณะที่สวดแต่คำบาลี ก็จะสวดร่วมกับเขาไปได้ และยังจะระลึกถึงความหมายของคำบาลีที่สวดนั้นได้ เป็นการบำเพ็ญสมาธิ ปัญญา ได้โดยสมบูรณ์ (แม้จะมีการสวดเพียงแต่คำบาลี) ประโยชน์ของการสวดคำแปลจนจำได้ขึ้นใจ มีมากเช่นนี้ ทุกคนควรจะพยายามฝึกซ้อมสวดตามแบบมีคำแปลนี้ ให้ได้อย่างขึ้นใจจริง ๆ.

ธรรมทานมูลนิธิ

ที่มาของคำบาลี

คำบูชาพระรัตนตรัย ตามแบบเก่าในสวดมนต์ฉบับหลวง.

ปุพพภาคนมการ ไตร. ล. ๑๒/๓๓๙/๓๓๑, และ ฯลฯ.

พุทธาภิถุติ จากสวดมนต์ฉบับหลวง.

ธัมมาภิถุติ ,,

สังฆาภิถุติ ,,

รตนัตตยัปปณามคาถา ,,

สังเวคปริกิตตนปาฐะ ,,

พุทธานุสสติ ,,

(สำหรับตัวบทพุทธคุณ มาใน ไตร. ล. ๑/๑/๑, ๒๒/๓๔๗/๒๙๖, และ ฯลฯ).

พุทธาภิคีติ จากสวดมนต์ฉบับหลวง.

ธัมมานุสสติ ,,

(สำหรับตัวบทธรรมคุณ มาใน ไตร. ล. ๒๒/๓๔๗/๒๙๖, และ ฯลฯ).

ธัมมาภิคีติ จากสวดมนต์ฉบับหลวง.

สังฆานุสสติ ,,

(สำหรับตัวบทสังฆคุณ มาใน ไตร. ล. ๒๒/๓๔๗/๒๙๖, และ ฯลฯ).

สังฆาภิคีติ จากสวดมนต์ฉบับหลวง.

ปุพพภาคนมการ ไตร. ล. ๑๓/๕๓๘/๕๙๐, และ ฯลฯ.

สรณคมนปาฐะ ไตร. ล. ๒๕/๑/๑.

อัฏฐสิกขาปทปาฐะ ไตร. ล. ๒๕/๑/๒.

ทวัตติงสาการปาฐะ ไตร. ล. ๒๕/๒/๓.

เขมาเขมสรณทีปิกคาถา ไตร. ล. ๒๕/๔๐/๒๔.

อริยธนคาถา ไตร. ล. ๑๙/๕๑๐/๑๖๒๒.

ติลักขณาทิคาถา ไตร. ล. ๒๕/๕๑/๓๐.

ตอนปลาย (ตั้งแต่ อัปปะกา เต มะนุสเสสุ ไป) ไตร. ล. ๒๕/๒๖/๑๗.

ภารสุตตคาถา ไตร. ล. ๑๗/๓๒/๕๓.

ภัทเทกรัตตคาถา ไตร. ล. ๑๔/๓๔๘/๕๒๗.

ธัมมคารวาทิคาถา ไตร. ล. ๒๑/๒๗/๒๑.

ตอนปลาย (ตั้งแต่ นะ หิ ธัมโม ไป) ไตร. ล. ๒๖/๓๑๔/๓๓๒.

โอวาทปาติโมกขคาถา ไตร. ล. ๒๕/๓๙/๒๔.

ปฐมพุทธภาสิตคาถา ไตร. ล. ๒๕/๓๕/๒๑.

ปัจฉิมพุทโธวาทปาฐะ ไตร. ล. ๑๐/๑๘๐/๑๔๓.

บทพิจารณาสังขาร ไตร. ล. ๒๐/๓๖๘/๕๗๖.

ตอนกลาง (อะธุวัง ชีวิตัง) ยังไม่พบที่มา,

ตอนปลาย (ตั้งแต่ วะตะ อะยัง กาโย ไป) ไตร. ล. ๒๕/๒๐/๑๓.

สัพพปัตติทานคาถา จากสวดมนต์ฉบับหลวง

(ว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระจอมเกล้า ฯ).

ปัฏฐินฐปนคาถา จากสวดมนต์ฉบับหลวง

(ว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระจอมเกล้า ฯ).

อุททิสสนาธิฏฐานคาถา บทที่ ๑, ๒, ๔. ของเก่า

(มีในท้ายหนังสือสวดมนต์ทั่วไป),

และเฉพาะบทที่ ๓ ไตร. ล. ๓๒/๖/๑ (พุทธาปทาน).

คำสาธุการเมื่อพระเทศน์จบ ของเก่า (ปรับปรุงใหม่เล็กน้อย).

อริยมรรคมีองค์แปด มหา. ที. ไตร. ล. ๑๐/๓๔๘/๒๙๙.

ปัจจเวกขณ์องค์อุโบสถศีล ติก. อํ. ไตร. ล. ๒๐/๒๗๑/๕๑๐.

ตอนปลาย (ตั้งแต่ เอวัง อุปะวุฏโฐ ไป) ไตร. ล. ๒๓/๒๕๕/๑๓๑.

คำแปลภาษาไทย แปลโดยกองตำราของคณะธรรมทาน.

สารบาญ

สารบาญ

หน้า

ภาค ๒ สวดมนต์พิเศษบางบท

ภาคผนวก

ภาค ๑

คำทำวัตร เช้า และ เย็น

(คำบูชาพระรัตนตรัย)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์, ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ;

พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ.

ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน.

(กราบ)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว ;

ธัมมัง นะมัสสามิ.

ข้าพเจ้านมัสการพระธรรม.

(กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว ;

สังฆัง นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์.

(กราบ)

....

คำทำวัตรเช้า

(ปุพพภาคนมการ)

(หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต,	ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น;
อะระหะโต,	ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทธัสสะ.	ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.
	(๓ ครั้ง)

....

(๑. พุทธาภิถุติ)

(หันทะ มะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส ตะถาคะโต,	พระตถาคตเจ้านั้น พระองค์ใด;
อะระหัง,	เป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทโธ,	เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง;
วิชชาจะระณะสัมปันโน,	เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ;
สุคะโต,	เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี;
โลกะวิทู,	เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง;
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,	เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า;

สัตถา เทวะมะนุสสานัง, เป็นครูผู้สอน ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ;

พุทโธ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม ;

ภะคะวา, เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ ;

โย อิมัง โลกัง สะเทวะกัง สะมาระกัง สะพ์รหม์มะกัง, สัสสะมะณะ-พ์ราห์มะณิง ปะชัง สะเทวะมะนุสสัง สะยัง อะภิญญา สัจฉิกัต์วา ปะเวเทสิ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ได้ทรงทำความดับทุกข์ให้แจ้งด้วยพระปัญญาอันยิ่งเองแล้ว, ทรงสอนโลกนี้พร้อมทั้งเทวดา, มาร พรหม, และหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์, พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม ;

โย ธัมมัง เทเสสิ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ทรงแสดงธรรมแล้ว;

อาทิกัล์ยาณัง, ไพเราะในเบื้องต้น,

มัชเฌกัล์ยาณัง, ไพเราะในท่ามกลาง,

ปะริโยสานะกัล์ยาณัง, ไพเราะในที่สุด,

สาตถัง สะพ์ยัญชะนัง เกวะละปะริปุณณัง ปะริสุทธัง พ์รห์มะจะริยัง ปะกาเสสิ, ทรงประกาศพรหมจรรย์, คือแบบแห่งการปฏิบัติอันประเสริฐ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ สิ้นเชิง, พร้อมทั้งอรรถะ **(คำอธิบาย)** พร้อมทั้งพยัญชนะ **(หัวข้อ)**;

ตะมะหัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ;

ตะมะหัง ภะคะวันตัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบระลึกพระพุทธคุณ)

....

(๒. ธัมมาภิถุติ)

(หันทะ มะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, พระธรรมนั้นใด, เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้ดีแล้ว ;

สันทิฏฐิโก, เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ พึงเห็นได้ด้วยตนเอง ;

อะกาลิโก, เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ ไม่จำกัดกาล ;

เอหิปัสสิโก, เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด ;

โอปะนะยิโก, เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว ;

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ, เป็นสิ่งที่ผู้รู้ก็รู้ได้เฉพาะตน ;

ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระธรรมนั้น ;

ตะมะหัง ธัมมัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระธรรมนั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบระลึกพระธรรมคุณ)

....

(๓. สังฆาภิถุติ)

(หันทะ มะยัง สังฆาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น หมู่ใด, ปฏิบัติดีแล้ว;

อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด, ปฏิบัติตรงแล้ว;

ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด, ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว;

สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด, ปฏิบัติสมควรแล้ว;

ยะทิทัง, ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ :

จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษ ได้ ๘ บุรุษ;[๑]

เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, นั่นแหละ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า;

อาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา;

ปาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ;

ทักขิเณยโย, เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน;

อัญชะลิกะระณีโย, เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี;

---

๑. สี่คู่คือ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล, สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล, อนาคามิมรรค อนาคามิผล, อรหัตตมรรค อรหัตตผล.

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ, เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ;
ตะมะหัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระสงฆ์หมู่นั้น ;
ตะมะหัง สังฆัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์หมู่นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบระลึกพระสังฆคุณ)

....

(๔. รตนัตตยัปปณามคาถา)

(หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ
สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐัญจะ ภะณามะ เส.)

พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัณณะโว,
พระพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์ มีพระกรุณาดุจห้วงมหรรณพ ;
โยจจันตะสุทธัพพะระญาณะโลจะโน,
พระองค์ใด มีตาคือญาณอันประเสริฐหมดจดถึงที่สุด ;
โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะฆาตะโก,
เป็นผู้ฆ่าเสียซึ่งบาป และอุปกิเลสของโลก ;
วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.
ธัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน,
พระธรรมของพระศาสดา สว่างรุ่งเรืองเปรียบดวงประทีป ;
โย มัคคะปากามะตะเภทะภินนะโก,
จำแนกประเภท คือ มรรค ผล นิพพาน, ส่วนใด ;

โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตถะทีปะโน,

ซึ่งเป็นตัวโลกุตตระ, และส่วนใดที่ชี้แนวแห่งโลกุตตระนั้น;

วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.

สังโฆ สุเขตตาภ์ยะติเขตตะสัญญิโต,

พระสงฆ์เป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่กว่านาบุญอันดีทั้งหลาย;

โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพธะโก,

เป็นผู้เห็นพระนิพพาน, ตรัสรู้ตามพระสุคต, หมู่ใด;

โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส,

เป็นผู้ละกิเลสเครื่องโลเล เป็นพระอริยเจ้า มีปัญญาดี;

วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.

อิจเจวะเมกันตะภิปูชะเนยยะกัง,

วัตถุตตะยัง วันทะยะตาภิสังขะตัง,

ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา,

มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา.

บุญใด ที่ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งวัตถุสาม, คือพระรัตนตรัย อันควรบูชายิ่งโดยส่วนเดียว, ได้กระทำแล้วเป็นอย่างยิ่งเช่นนี้นี้, ขออุปัทวะ **(ความชั่ว)** ทั้งหลาย จงอย่ามีแก่ข้าพเจ้าเลย, ด้วยอำนาจความสำเร็จ อันเกิดจากบุญนั้น.

....

(๕. สังเวคปริกิตตนปาฐะ)

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน,

พระตถาคตเจ้าเกิดขึ้นแล้ว ในโลกนี้ ;

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ;

ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก,

และพระธรรมที่ทรงแสดง เป็นธรรมเครื่องออกจากทุกข์ ;

อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก,

เป็นเครื่องสงบกิเลส, เป็นไปเพื่อปรินิพพาน ;

สัมโพธะคามี สุคะตัปปะเวทิโต,

เป็นไปเพื่อความรู้พร้อม, เป็นธรรมที่พระสุคตประกาศ ;

มะยันตัง ธัมมัง สุตวา เอวัง ชานามะ :–

พวกเราเมื่อได้ฟังธรรมนั้นแล้ว, จึงได้รู้อย่างนี้ว่า :–

ชาติปิ ทุกขา, แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์ ;

ชะราปิ ทุกขา, แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์ ;

มะระณัมปิ ทุกขัง, แม้ความตายก็เป็นทุกข์ ;

โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา,

แม้ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์ ;

อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข,

ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์ ;

ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข, ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์;

ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง,

มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์;

สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา,

ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์;

เสยยะถีทัง, ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ :–

รูปูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือรูป;

เวทะนูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือเวทนา;

สัญญูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือสัญญา;

สังขารูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือสังขาร;

วิญญาณูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือวิญญาณ;

เยสัง ปะริญญายะ, เพื่อให้สาวกกำหนดรอบรู้อุปาทานขันธ์ เหล่านี้เอง,

ธะระมาโน โส ภะคะวา, จึงพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เมื่อยังทรงพระชนม์อยู่,

เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ, ย่อมทรงแนะนำสาวกทั้งหลาย เช่นนี้เป็นส่วนมาก;

เอวังภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะเกสุ อะนุสาสะนี พะหุลา ปะวัตตะติ,

อนึ่ง คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ย่อมเป็นไปในสาวกทั้งหลาย, ส่วนมาก, มีส่วนคือการจำแนกอย่างนี้ว่า :–

รูปัง อะนิจจัง, รูปไม่เที่ยง;

เวทะนา อะนิจจา, เวทนาไม่เที่ยง;

สัญญา อะนิจจา, สัญญาไม่เที่ยง ;
สังขารา อะนิจจา, สังขารไม่เที่ยง ;
วิญญาณัง อะนิจจัง, วิญญาณไม่เที่ยง ;
รูปัง อะนัตตา, รูปไม่ใช่ตัวตน ;
เวทะนา อะนัตตา, เวทนาไม่ใช่ตัวตน ;
สัญญา อะนัตตา, สัญญาไม่ใช่ตัวตน ;
สังขารา อะนัตตา, สังขารไม่ใช่ตัวตน ;
วิญญาณัง อะนัตตา, วิญญาณไม่ใช่ตัวตน.
สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง ;
สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ. ธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่ใช่ตัวตน ดังนี้.
เต (ตา)[๑] มะยัง โอติณณาม๎หะ, พวกเราทั้งหลาย เป็นผู้ถูกครอบงำแล้ว ;
ชาติยา, โดยความเกิด ;
ชะรามะระเณนะ, โดยความแก่ และความตาย ;
โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,
โดยความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ทั้งหลาย ;
ทุกโขติณณา, เป็นผู้ถูกความทุกข์ หยั่งเอาแล้ว ;
ทุกขะปะเรตา, เป็นผู้มีความทุกข์ เป็นเบื้องหน้าแล้ว ;
อัปเปวะนามิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา ปัญญาเยถาติ.
ทำไฉน การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้, จะพึงปรากฏชัด แก่เราได้.

---

๑. คำที่อยู่ในวงเล็บต่อท้ายเช่นนี้ สำหรับผู้หญิงว่า.

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา,
เราทั้งหลายผู้ถึงแล้วซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ปรินิพพานนานแล้ว พระองค์นั้น เป็นสรณะ;

ธัมมัญจะ สังฆัญจะ, ถึงพระธรรมด้วย, ถึงพระสงฆ์ด้วย;

ตัสสะ ภะคะวะโต สาสะนัง ยะถาสะติ ยะถาพะลัง มะนะสิกะโรมะ อะนุปะฏิปัชชามะ, จักทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่ ซึ่งคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นตามสติกำลัง,

สา สา โน ปะฏิปัตติ, ขอให้ความปฏิบัตินั้น ๆ ของเราทั้งหลาย;

อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ.
จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

(จบคำทำวัตรเช้า)

....

(สำหรับภิกษุสามเณรสวด)

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง,
เราทั้งหลาย อุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง, แม้ปรินิพพานนานแล้ว พระองค์นั้น;

สัทธา อะคารัสมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา,
เป็นผู้มีศรัทธา ออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว,

ตัสมิง ภะคะวะติ พรัหมะจะริยัง จะรามะ,
ประพฤติอยู่ซึ่งพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น,

ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา;
ถึงพร้อมด้วยสิกขาและธรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ของภิกษุทั้งหลาย;

ตัง โน พรัหมะจะริยัง อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ,
ขอให้พรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น, จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

คำทำวัตรเย็น

(คำบูชาพระ และปุพพภาคนมการ ใช้อย่างเดียวกับคำทำวัตรเช้า)

(๑. พุทธานุสสติ)

(หันทะ มะยัง พุทธานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง เอวัง กัล์ยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต,
ก็กิตติศัพท์อันงามของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ได้ฟุ้งไปแล้วอย่างนี้ว่า :–

อิติปิ โส ภะคะวา, เพราะเหตุอย่างนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ;

อะระหัง, เป็นผู้ไกลจากกิเลส ;

สัมมาสัมพุทโธ, เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ;

วิชชาจะระณะสัมปันโน, เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ;

สุคะโต, เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี ;

โลกะวิทู, เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ;

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ;

สัตถา เทวะมะนุสสานัง, เป็นครูผู้สอน ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ;

พุทโธ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม ;

ภะคะวา ติ. เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ ดังนี้.

....

(๒. พุทธาภิคีติ)

(หันทะ มะยัง พุทธาภิคีติง กะโรมะ เส.)

พุทธ์วาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต,

พระพุทธเจ้าประกอบด้วยคุณ มีความประเสริฐแห่งอรหันตคุณ เป็นต้น ;

สุทธาภิ ญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต,

มีพระองค์อันประกอบด้วยพระญาณ และพระกรุณาอันบริสุทธิ์ ;

โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะลังวะ สูโร,

พระองค์ใด ทรงกระทำชนที่ดีให้เบิกบาน ดุจอาทิตย์ทำบัวให้บาน ;

วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง.

ข้าพเจ้าไหว้พระชินสีห์ ผู้ไม่มีกิเลส พระองค์นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

พุทโธ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระพุทธเจ้าพระองค์ใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย ;

ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่หนึ่ง ด้วยเศียรเกล้า ;

พุทธัสสาหัส์มิ ทาโส (ทาสี) วะ พุทโธ เม สามิกิสสะโร,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธเจ้า, พระพุทธเจ้าเป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า ;

พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,

พระพุทธเจ้าเป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์ แก่ข้าพเจ้า ;

พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,

ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระพุทธเจ้า ;

วันทันโตหัง (ตีหัง) จะริสสามิ พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า;

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระพุทธเจ้าเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า;

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,

ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา;

พุทธัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระพุทธเจ้า ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้;

สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี;

พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระพุทธเจ้า;

พุทโธ ปะฏิคคัณ์หะตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระพุทธเจ้า จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระพุทธเจ้า ในกาลต่อไป.[๑]

....

(๓. ธัมมานุสสติ)

(หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,	พระธรรม เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว ;
สันทิฏฐิโก,	เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ พึงเห็นได้ด้วยตนเอง ;
อะกาลิโก,	เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ ไม่จำกัดกาล ;
เอหิปัสสิโก,	เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด ;
โอปะนะยิโก,	เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว ;
ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหี ติ.	เป็นสิ่งที่ผู้รู้ก็รู้ได้เฉพาะตน ดังนี้.

....

---

๑. บทขอให้งดโทษนี้ มิได้เป็นการขอล้างบาป, เป็นเพียงการเปิดเผยตัวเอง; และคำว่าโทษในที่นี้มิได้หมายถึงกรรม : หมายเพียงโทษเล็กน้อยซึ่งเป็น "ส่วนตัว" ระหว่างกันที่พึงอโหสิกันได้. การขอขมาชนิดนี้ สำเร็จผลได้ในเมื่อผู้ขอตั้งใจทำจริง ๆ, และเป็นเพียงศีลธรรม หรือสิ่งที่ควรประพฤติ.

(๔. ธัมมาภิคีติ)

(หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีติง กะโรมะ เส.)

สวากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยโย,

พระธรรม เป็นสิ่งที่ประเสริฐเพราะประกอบด้วยคุณ คือความที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นต้น;

โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเภโท,

เป็นธรรมอันจำแนกเป็น มรรค ผล ปริยัติ และนิพพาน;

ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธารี,

เป็นธรรมทรงไว้ซึ่งผู้ทรงธรรม จากการตกไปสู่โลกที่ชั่ว;

วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง.

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมอันประเสริฐนั้น อันเป็นเครื่องขจัดเสียซึ่งความมืด.

ธัมโม โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระธรรมใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย;

ทุติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่สอง ด้วยเศียรเกล้า;

ธัมมัสสาหัสมิ ทาโส (ทาสี) วะ ธัมโม เม สามิกิสสะโร,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระธรรม, พระธรรมเป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า;

ธัมโม ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,

พระธรรมเป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า;

ธัมมัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,

ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระธรรม;

วันทันโตหัง (ตีหัง) จะริสสามิ ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความเป็นธรรมดีของพระธรรม;

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระธรรมเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า;

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,

ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา;

ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระธรรม ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้;

สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี;

ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระธรรม;

ธัมโม ปะฏิคัณหะตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระธรรม จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระธรรม ในกาลต่อไป.

....

(๕. สังฆานุสสติ)

(หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติดีแล้ว;
อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติตรงแล้ว;
ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า
หมู่ใด, ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว;
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติสมควรแล้ว;
ยะทิทัง, ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ:
จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,
คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษ ได้ ๘ บุรุษ;
เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
นั่นแหละ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า;
อาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา;
ปาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ;
ทักขิเณยโย, เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน;
อัญชะลิกะระณีโย, เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี;
อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสา ติ.
เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ดังนี้.

....

(๖. สังฆาภิคีติ)

(หันทะ มะยัง สังฆาภิคีติง กะโรมะ เส.)

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาภิยุตโต,

พระสงฆ์ที่เกิดโดยพระสัทธรรม ประกอบด้วยคุณมีความปฏิบัติดีเป็นต้น ;

โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะละสังฆะเสฏโฐ,

เป็นหมู่แห่งพระอริยบุคคลอันประเสริฐ แปดจำพวก ;

สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต,

มีกายและจิต อันอาศัยธรรมมีศีลเป็นต้น อันบวร ;

วันทามะหัง ตะมะริยานะคะณัง สุสุทธัง.

ข้าพเจ้าไหว้หมู่แห่งพระอริยเจ้าเหล่านั้น อันบริสุทธิ์ด้วยดี.

สังโฆ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระสงฆ์ หมู่ใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย ;

ตะติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่สาม ด้วยเศียรเกล้า ;

สังฆัสสาหัส๎มิ ทาโส (ทาสี) วะ สังโฆ เม สามิกิสสะโร,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระสงฆ์, พระสงฆ์เป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า ;

สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,

พระสงฆ์เป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ;

สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,

ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระสงฆ์ ;

วันทันโตหัง (ตีหัง) จะริสสามิ สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความปฏิบัติดีของพระสงฆ์ ;

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระสงฆ์เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า ;

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,

ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา ;

สังฆัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระสงฆ์ ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้ ;

สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี ;

สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระสงฆ์ ;

สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระสงฆ์ จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น ;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระสงฆ์ ในกาลต่อไป.

(จบคำทำวัตรเย็น)

....

ภาค ๒

สวดมนต์พิเศษ บางบท

(๑. ปุพพภาคนมการ)

(หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต, ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น;
อะระหะโต, ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทธัสสะ. ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.

(๓ ครั้ง)

....

(๒. สรณคมนปาฐะ)

(หันทะ มะยัง ติสะระณะคะมะนะปาฐัง ภะณามะ เส.)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ;
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ;
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ;
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ;

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ ;
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ ;
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ ;
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ ;
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ.

....

(๓. อัฏฐสิกขาปทปาฐะ)

(หันทะ มะยัง อัฏฐะสิกขาปะทะปาฐัง ภะณามะ เส.)

ปาณาติปาตา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฆ่า ;
อะทินนาทานา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของไม่ได้ให้แล้ว ;
อะพ๎รห๎มะจะริยา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการกระทำอันมิใช่พรหมจรรย์ ;
มุสาวาทา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดไม่จริง ;
สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย, อันเป็นที่ตั้งของความประมาท ;
วิกาละโภชะนา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล ;

นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี,

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฟ้อนรำ, การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลา ด้วยเครื่องกลิ่น และเครื่องผัดทา;

อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา เวระมะณี.

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการนั่งนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่.

....

(๔. ทวัตติงสาการปาฐะ)

(หันทะ มะยัง ทวัตติงสาการะปาฐัง ภะณามะ เส.)

อัตถิ อิมัสมิง กาเย, ในร่างกายนี้มี : **เกสา** ผมทั้งหลาย, **โลมา** ขนทั้งหลาย, **นะขา** เล็บทั้งหลาย, **ทันตา** ฟันทั้งหลาย, **ตะโจ** หนัง, **มังสัง** เนื้อ, **นะหารู** เอ็นทั้งหลาย, **อัฏฐี** กระดูกทั้งหลาย, **อัฏฐิมิญชัง** เยื่อในกระดูก, **วักกัง** ไต, **หะทะยัง** หัวใจ, **ยะกะนัง** ตับ, **กิโลมะกัง** พังผืด, **ปิหะกัง** ม้าม, **ปัปผาสัง** ปอด, **อันตัง** ลำไส้, **อันตะคุณัง** ลำไส้สุด, **อุทะริยัง** อาหารในกะเพาะ, **กะรีสัง** อุจจาระ, **ปิตตัง** น้ำดี, **เสมหัง** เสลด, **ปุพโพ** หนอง, **โลหิตัง** โลหิต, **เสโท** เหงื่อ, **เมโท** มัน, **อัสสุ** น้ำตา, **วะสา** น้ำเหลือง, **เขโฬ** น้ำลาย, **สิงฆานิกา** น้ำเมือก, **ละสิกา** น้ำลื่นหล่อข้อ, **มุตตัง** น้ำมูตร, **มัตถะเก มัตถะลุงคัง** เยื่อมันสมอง ในกระโหลกศีรษะ, **อิติ** ดังนี้แล.

....

คำแปลโกฏฐาส ๓๒ นี้ มีผิดจากที่เคยแปลมาก่อนบ้าง ทั้งนี้โดยสอบสวนค้นคว้าได้ใหม่ ซึ่งใกล้ต่อความถูกต้องมากกว่า จึงแปลไว้ดังนี้

– ผู้แปล

(๕. เขมาเขมสรณทีปิกคาถา)

(หันทะ มะยัง เขมาเขมะสะระณะทีปิกะคาถาโย ภะณามะ เส.)

พะหุง เว สะระณัง ยันติ ปัพพะตานิ วะนานิ จะ,
อารามะรุกขะเจต์ยานิ มะนุสสา ภะยะตัชชิตา,

มนุษย์เป็นอันมาก เมื่อเกิดมีภัยคุกคามแล้ว, ก็ถือเอาภูเขาบ้าง ป่าไม้บ้าง, อาราม และรุกขเจดีย์บ้าง เป็นสรณะ ;

เนตัง โข สะระณัง เขมัง เนตัง สะระณะมุตตะมัง,
เนตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะติ.

นั่น มิใช่สรณะอันเกษมเลย, นั่น มิใช่สรณะอันสูงสุด ;
เขาอาศัยสรณะ นั่นแล้ว ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

โย จะ พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะโต,
จัตตาริ อะริยะสัจจานิ สัมมัปปัญญายะ ปัสสะติ,

ส่วนผู้ใดถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะแล้ว, เห็นอริยสัจจ์คือ ความจริงอันประเสริฐสี่ ด้วยปัญญาอันชอบ ;

ทุกขัง ทุกขะสะมุปปาทัง ทุกขัสสะ จะ อะติกกะมัง,
อะริยัญจัฏฐังคิกัง มัคคัง ทุกขูปะสะมะคามินัง,

คือเห็นความทุกข์, เหตุให้เกิดทุกข์, ความก้าวล่วงทุกข์เสียได้, และหนทางมีองค์แปดอันประเสริฐ เครื่องถึงความระงับทุกข์ ;

เอตัง โข สะระณัง เขมัง เอตัง สะระณะมุตตะมัง,
เอตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะติ.

นั่นแหละ เป็นสรณะอันเกษม, นั่น เป็นสรณะอันสูงสุด ;
เขาอาศัยสรณะ นั่นแล้ว ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

....

(๖. อริยธนคาถา)

(หันทะ มะยัง อะริยะธะนะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ยัสสะ สัทธา ตะถาคะเต อะจะลา สุปะติฏฐิตา,
ศรัทธา ในพระตถาคตของผู้ใด ตั้งมั่นอย่างดี ไม่หวั่นไหว;
สีลัญจะ ยัสสะ กัล๎ยาณัง อะริยะกันตัง ปะสังสิตัง,
และศีลของผู้ใดงดงาม เป็นที่สรรเสริญที่พอใจ ของพระอริยเจ้า;
สังเฆ ปะสาโท ยัสสัตถิ อุชุภูตัญจะ ทัสสะนัง,
ความเลื่อมใสของผู้ใดมีในพระสงฆ์, และความเห็นของผู้ใดตรง;
อะทะฬิทโทติ ตัง อาหุ อะโมฆันตัสสะ ชีวิตัง,
บัณฑิตกล่าวเรียกเขาผู้นั้นว่า คนไม่จน, ชีวิตของเขาไม่เป็นหมัน;
ตัส๎มา สัทธัญจะ สีลัญจะ ปะสาทัง ธัมมะทัสสะนัง,
อะนุยุญเชถะ เมธาวี สะรัง พุทธานะสาสะนัง.
เพราะฉะนั้น เมื่อระลึกได้ ถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่, ผู้มีปัญญา ควรก่อสร้างศรัทธา ศีล ความเลื่อมใส และความเห็นธรรม ให้เนือง ๆ.

....

(๗. ติลักขณาทิคาถา)

(หันทะ มะยัง ติลักขะณาทิคาถาโย ภะณามะ เส.)

สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง;
อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;
นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.

สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,

เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์;

อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,

เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;

นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.

สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,

เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา;

อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,

เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;

นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.

อัปปะกา เต มะนุสเสสุ เย ชะนา ปาระคามิโน,

ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย, ผู้ที่ถึงฝั่งแห่งพระนิพพานมีน้อยนัก;

อะถายัง อิตะรา ปะชา ตีระเมวานุธาวะติ,

หมู่มนุษย์นอกนั้น ย่อมวิ่งเลาะอยู่ตามฝั่งในนี่เอง.

เย จะ โข สัมมะทักขาเต ธัมเม ธัมมานุวัตติโน,

ก็ชนเหล่าใดประพฤติสมควรแก่ธรรม ในธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว;

เต ชะนา ปาระเมสสันติ มัจจุเธยยัง สุทุตตะรัง,

ชนเหล่านั้นจักถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน; ข้ามพ้นบ่วงแห่งมัจจุที่ข้ามได้ยากนัก.

กัณหัง ธัมมัง วิปปะหายะ สุกกัง ภาเวถะ ปัณฑิโต,

จงเป็นบัณฑิตละธรรมดำเสีย แล้วเจริญธรรมขาว;

โอกา อะโนกะมาคัมมะ วิเวเก ยัตถะ ทูระมัง,

ตัตราภิระติมิจเฉยยะ หิตวา กาเม อะกิญจะโน.

จงมาถึงที่ไม่มีน้ำ จากที่มีน้ำ, จงละกามเสีย, เป็นผู้ไม่มีความกังวล;

จงยินดีเฉพาะต่อพระนิพพานอันเป็นที่สงัด ซึ่งสัตว์ยินดีได้ โดยยาก.

....

(๘. ภารสุตตคาถา)

(หันทะ มะยัง ภาระสุตตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ภารา หะเว ปัญจักขันธา,

ขันธ์ทั้งห้า เป็นของหนักเน้อ;

ภาระหาโร จะ ปุคคะโล,

บุคคลแหละ เป็นผู้แบกของหนักพาไป;

ภาราทานัง ทุกขัง โลเก,

การแบกถือของหนัก เป็นความทุกข์ ในโลก;

ภาระนิกเขปะนัง สุขัง,

การสลัดของหนัก ทิ้งลงเสีย เป็นความสุข;

นิกขิปิตวา คะรุง ภารัง,

พระอริยะเจ้า สลัดทิ้งของหนัก ลงเสียแล้ว;

อัญญัง ภารัง อะนาทิยะ,

ทั้งไม่หยิบฉวยเอาของหนักอันอื่น ขึ้นมาอีก;

สะมูลัง ตัณหัง อัพพุยหะ,

ก็เป็นผู้ถอนตัณหาขึ้นได้ กระทั่งราก;

นิจฉาโต ปะรินิพพุโต.

เป็นผู้หมดสิ่งปรารถนา ดับสนิทไม่มีส่วนเหลือ.

....

(๙. ภัทเทกรัตตคาถา)

(หันทะ มะยัง ภัทเทกะรัตตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

อะตีตัง นานว์าคะเมยยะ นัปปะฏิกังเข อะนาคะตัง,

บุคคลไม่ควรตามคิดถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ด้วยอาลัย;

และไม่พึงพะวงถึงสิ่งที่ยังไม่มาถึง ;

ยะทะตีตัมปะหีนันตัง อัปปัตตัญจะ อะนาคะตัง,

สิ่งเป็นอดีตก็ละไปแล้ว; สิ่งเป็นอนาคตก็ยังไม่มา ;

ปัจจุปปันนัญจะ โย ธัมมัง ตัตถะ ตัตถะ วิปัสสะติ,
อะสังหิรัง อะสังกุปปัง ตัง วิทธา มะนุพ์รูหะเย.

ผู้ใดเห็นธรรมอันเกิดขึ้นเฉพาะหน้าในที่นั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้ง ;
ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน ; เขาควรพอกพูนอาการเช่นนั้นไว้.

อัชเชวะ กิจจะมาตัปปัง โก ชัญญา มะระณัง สุเว,

ความเพียรเป็นกิจที่ต้องทำวันนี้, ใครจะรู้ความตาย แม้พรุ่งนี้ ;

นะ หิ โน สังคะรันเตนะ มะหาเสเนนะ มัจจุนา,

เพราะการผัดเพี้ยนต่อมัจจุราชซึ่งมีเสนามาก ย่อมไม่มีสำหรับเรา ;

เอวังวิหาริมาตาปิง อะโหรัตตะมะตันทิตัง,

ตัง เว ภัทเทกะรัตโตติ สันโต อาจิกขะเต มุนิ.

มุนีผู้สงบ ย่อมกล่าวเรียก ผู้มีความเพียรอยู่เช่นนั้น, ไม่เกียจคร้าน
ทั้งกลางวันกลางคืน ว่า, "ผู้เป็นอยู่แม้เพียงราตรีเดียว ก็น่าชม".

....

(๑๐. ธัมมคารวาทิคาถา)

(หันทะ มะยัง ธัมมะคาระวาทิคาถาโย ภะณามะ เส.)

เย จะ อะตีตา สัมพุทธา เย จะ พุทธา อะนาคะตา,
โย เจตะระหิ สัมพุทโธ พะหุนนัง โสกะนาสะโน,

พระพุทธเจ้าบรรดาที่ล่วงไปแล้วด้วย, ที่ยังไม่มาตรัสรู้ด้วย,
และพระพุทธเจ้าผู้ขจัดโศกของมหาชนในกาลบัดนี้ ด้วย;

สัพเพ สัทธัมมะคะรุโน วิหะริงสุ วิหาติ จะ,
อะถาปิ วิหะริสสันติ เอสา พุทธานะธัมมะตา.

พระพุทธเจ้าทั้งปวงนั้น ทุกพระองค์ เคารพพระธรรม,
ได้เป็นมาแล้วด้วย, กำลังเป็นอยู่ด้วย, และจักเป็นด้วย,
เพราะธรรมดา ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเช่นนั้นเอง.

ตัสมา หิ อัตตะกาเมนะ มะหัตตะมะภิกังขะตา,
สัทธัมโม คะรุกาตัพโพ สะรัง พุทธานะสาสะนัง.

เพราะฉะนั้น บุคคลผู้รักตน หวังอยู่เฉพาะคุณเบื้องสูง, เมื่อระลึกได้
ถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่, จงทำความเคารพพระธรรม.

นะ หิ ธัมโม อะธัมโม จะ อุโภ สะมะวิปากิโน,

ธรรม และ อะธรรม จะมีผลเหมือนกันทั้งสองอย่าง หามิได้;

อะธัมโม นิระยัง เนติ ธัมโม ปาเปติ สุคะติง.

อะธรรม ย่อมนำไปนรก, ธรรม ย่อมนำให้ถึงสุคติ.

ธัมโม หะเว รักขะติ ธัมมะจาริง,

ธรรมแหละ ย่อมรักษา ผู้ประพฤติธรรมเป็นนิจ;

ธัมโม สุจิณโณ สุขะมาวะหาติ,

ธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ตน ;

เอสานิสังโส ธัมเม สุจิณเณ.

นี่เป็นอานิสงส์ ในธรรมที่ตนประพฤติดีแล้ว.

....

(๑๑. โอวาทปาติโมกขคาถา)

(หันทะ มะยัง โอวาทะปาติโมกขะคาถาโย ภะณามะ เส.)

สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง,

การไม่ทำบาปทั้งปวง ;

กุสะลัสสูปะสัมปะทา,

การทำกุศลให้ถึงพร้อม ;

สะจิตตะปะริโยทะปะนัง,

การชำระจิตของตนให้ขาวรอบ ;

เอตัง พุทธานะสาสะนัง.

ธรรม ๓ อย่างนี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

ขันตี ปะระมัง ตะโป ตีติกขา,

ขันตี คือความอดกลั้น เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง ;

นิพพานัง ปะระมัง วะทันติ พุทธา,

ผู้รู้ทั้งหลาย กล่าวพระนิพพานว่าเป็นธรรมอันยิ่ง ;

นะ หิ ปัพพะชิโต ปะรูปะฆาตี,

ผู้กำจัดสัตว์อื่นอยู่ ไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิตเลย ;

สะมะโณ โหติ ปะรัง วิเหฐะยันโต.

ผู้ทำสัตว์อื่นให้ลำบากอยู่ ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะเลย.

อะนูปะวาโท อะนูปะฆาโต,

การไม่พูดร้าย, การไม่ทำร้าย ;

ปาติโมกเข จะ สังวะโร,

การสำรวมในปาติโมกข์ ;

มัตตัญญุตา จะ ภัตตัสมิง,

ความเป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภค ;

ปันตัญจะ สะยะนาสะนัง,

การนอน การนั่ง ในที่อันสงัด ;

อะธิจิตเต จะ อาโยโค,

ความหมั่นประกอบในการทำจิตให้ยิ่ง ;

เอตัง พุทธานะสาสะนัง.

ธรรม ๖ อย่างนี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

....

(๑๒. ปฐมพุทธภาสิตคาถา)

(หันทะ มะยัง ปะฐะมะพุทธะภาสิตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

อะเนกะชาติสังสารัง สันธาวิสสัง อะนิพพิสัง,

เมื่อเรายังไม่พบญาณ ได้แล่นท่องเที่ยวไปในสงสารเป็นเอนกชาติ ;

คะหะการัง คะเวสันโต ทุกขา ชาติ ปุนัปปุนัง,

แสวงหาอยู่ซึ่งนายช่างปลูกเรือน, คือตัณหาผู้สร้างภพ ;
การเกิดทุกคราว เป็นทุกข์ร่ำไป.

คะหะการะกะ ทิฏโฐสิ ปุนะ เคหัง นะ กาหะสิ,

นี่แน่ะ นายช่างปลูกเรือน! เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว ; เจ้าจะทำเรือนให้เรา
ไม่ได้อีกต่อไป.

สัพพา เต ผาสุกา ภัคคา คะหะกูฏัง วิสังขะตัง,

โครงเรือนทั้งหมดของเจ้าเราหักเสียแล้ว ; ยอดเรือนเราก็รื้อเสียแล้ว ;

วิสังขาระคะตัง จิตตัง ตัณหานัง ขะยะมัชฌะคา.

จิตของเราถึงแล้วซึ่งสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป ;
มันได้ถึงแล้วซึ่งความสิ้นไปแห่งตัณหา **(คือถึงนิพพาน)**.

....

(๑๓. ปัจฉิมพุทโธวาทปาฐะ)

(หันทะ มะยัง ปัจฉิมะพุทโธวาทะปาฐัง ภะณามะ เส.)

หันทะทานิ ภิกขะเว อามันตะยามิ โว,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! บัดนี้, เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า :–

วะยะธัมมา สังขารา,

สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ;

อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถะ,

ท่านทั้งหลาย, จงทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด.

อะยัง ตะถาคะตัสสะ ปัจฉิมา วาจา.

นี้เป็นพระวาจามีในครั้งสุดท้าย ของพระตถาคตเจ้า.

....

(๑๔. บทพิจารณาสังขาร)

(ทุกเวลาทำวัตรเช้าและเวลาเข้านอน)

สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สังขารคือร่างกายจิตใจ, แลรูปธรรมนามธรรม ทั้งหมดทั้งสิ้น, มันไม่เที่ยง; เกิดขึ้นแล้วดับไป มีแล้วหายไป.

สัพเพ สังขารา ทุกขา, สังขารคือร่างกายจิตใจ, แลรูปธรรมนามธรรม ทั้งหมดทั้งสิ้น, มันเป็นทุกข์ทนยาก; เพราะเกิดขึ้นแล้ว, แก่ เจ็บตายไป.

สัพเพ ธัมมา อะนัตตา, สิ่งทั้งหลายทั้งปวง, ทั้งที่เป็นสังขารแลมิใช่สังขาร ทั้งหมดทั้งสิ้น, ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน; ไม่ควรถือว่าเรา ว่าของเราว่าตัวว่าตนของเรา.

อะธุวัง ชีวิตัง, ชีวิตเป็นของไม่ยั่งยืน;

ธุวัง มะระณัง, ความตายเป็นของยั่งยืน;

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง, อันเราจะพึงตายเป็นแท้;

มะระณะปะริโยสานัง เม ชีวิตัง,
ชีวิตของเรา มีความตาย เป็นที่สุดรอบ;

ชีวิตัง เม อะนิยะตัง, ชีวิตของเรา เป็นของไม่เที่ยง;

มะระณัง เม นิยะตัง. ความตายของเรา เป็นของเที่ยง.

วะตะ, ควรที่จะสังเวช;

อะยัง กาโย, ร่างกายนี้;

อะจิรัง,	มิได้ตั้งอยู่นาน ;
อะเปตะวิญญาโณ,	ครั้นปราศจากวิญญาณ ;
ฉุฑโฑ,	อันเขาทิ้งเสียแล้ว ;
อะธิเสสสะติ,	จักนอนทับ ;
ปะฐะวิง,	ซึ่งแผ่นดิน ;
กะลิงคะรัง อิวะ,	ประดุจดังว่าท่อนไม้และท่อนฟืน ;
นิรัตถัง.	หาประโยชน์มิได้.

....

หมายเหตุ :- *บทพิจารณานี้เป็นของเก่า แต่ได้แก้ไขคำแปลของบทที่ว่า สัพเพ ธัมมา อะนัตตา ซึ่งยังผิดพลาดอยู่ โดยที่แปลคำว่า ธัมมา เท่ากับคำว่า สังขาร, ซึ่งผิดหลักธรรมและเป็นไปไม่ได้, จึงได้แก้ไขเสียใหม่ ตามที่ปรากฏอยู่นั้น.*

ภาคผนวก

(กรวดน้ำตอนเช้า)

(๑. สัพพปัตติทานคาถา)

(หันทะ มะยัง สัพพะปัตติทานะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ปุญญัสสิทานิ กะตัสสะ ยานัญญานิ กะตานิ เม,
เตสัญจะ ภาคิโน โหนตุ สัตตานันตาปปะมาณะกา,

สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ, จงมีส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, และแห่งบุญอื่นที่ได้ทำไว้ก่อนแล้ว ;

เย ปิยา คุณะวันตา จะ มัยหัง มาตาปิตาทะโย,
ทิฏฐา เม จาปยะทิฏฐา วา อัญเญ มัชฌัตตะเวริโน,

คือจะเป็นสัตว์เหล่าใด, ซึ่งเป็นที่รักใคร่และมีบุญคุณ เช่นมารดาบิดาของข้าพเจ้าเป็นต้น ก็ดี ; ที่ข้าพเจ้าเห็นแล้ว หรือไม่ได้เห็น ก็ดี ; สัตว์เหล่าอื่นที่เป็นกลาง ๆ หรือเป็นคู่เวรกัน ก็ดี ;

สัตตา ติฏฐันติ โลกัส์มิง เต ภุมมา จะตุโยนิกา,
ปัญเจกะจะตุโวการา สังสะรันตา ภะวาภะเว,

สัตว์ทั้งหลาย ตั้งอยู่ในโลก ; อยู่ในภูมิทั้งสาม ; อยู่ในกำเนิดทั้งสี่ ; มีขันธ์ห้าขันธ์ มีขันธ์ขันธ์เดียว มีขันธ์สี่ขันธ์ ; กำลังท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ ก็ดี ;

ญาตัง เย ปัตติทานัมเม อะนุโมทันตุ เต สะยัง,
เย จิมัง นัปปะชานันติ เทวา เตสัง นิเวทะยุง,

สัตว์เหล่าใด รู้ส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว, สัตว์เหล่านั้น จงอนุโมทนาเองเถิด; ส่วนสัตว์เหล่าใด ยังไม่รู้ส่วนบุญนี้, ขอเทวดาทั้งหลายจงบอกสัตว์เหล่านั้น ให้รู้;

มะยา ทินนานะ ปุญญานัง อะนุโมทะนะเหตุนา,
สัพเพ สัตตา สะทา โหนตุ อะเวรา สุขะชีวิโน,
เขมัปปะทัญจะ ปัปโปนตุ เตสาสา สิชฌะตัง สุภา.

เพราะเหตุที่ได้อนุโมทนาส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว; สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง, จงเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขทุกเมื่อ; จงถึงบทอันเกษม กล่าวคือพระนิพพาน; ความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์เหล่านั้น จงสำเร็จเถิด.

....

(๒. ปัฏฐนฐปนคาถา)

(หันทะ มะยัง ปัฏฐะนะ ฐะปะนะ คาถาโย ภะณามะ เส.)

ยันทานิ เม กะตัง ปุญญัง เตนาเนนุททิเสนะ จะ,
ขิปปัง สัจฉิกะเรยยาหัง ธัมเม โลกุตตะเร นะวะ,

บุญใดที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, เพราะบุญนั้น และการอุทิศแผ่ส่วนบุญนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าทำให้แจ้งโลกุตตรธรรมเก้า ในทันที;

สะเจ ตาวะ อะภัพโพหัง สังสาเร ปะนะ สังสะรัง,

ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้อาภัพอยู่ ยังต้องท่องเที่ยวไปในวัฏฏสงสาร ;

นิยะโต โพธิสัตโตวะ สัมพุทเธนะ วิยากะโต,

นาฏฐาระสะปิ อาภัพพะ – ฐานานิ ปาปุเณยยะหัง,

ขอให้ข้าพเจ้าเป็นเหมือนโพธิสัตว์ผู้เที่ยงแท้ ได้รับพยากรณ์แต่พระพุทธเจ้าแล้ว ; ไม่ถึงฐานะแห่งความอาภัพ ๑๘ อย่าง ;

ปัญจะเวรานิ วัชเชยยัง ระเมยยัง สีละรักขะเน,

ปัญจะกาเม อะลัคโคหัง วัชเชยยัง กามะปังกะโต,

ข้าพเจ้าพึงเว้นจากเวรทั้งห้า ; พึงยินดีในการรักษาศีล ; ไม่เกาะเกี่ยวในกามคุณทั้งห้า ; พึงเว้นจากเปือกตมกล่าวคือกาม ;

ทุททิฏฐิยา นะ ยุชเชยยัง สังยุชเชยยัง สุทิฏฐิยา,

ปาเป มิตเต นะ เสเวยยัง เสเวยยัง ปัณฑิเต สะทา,

ขอให้ข้าพเจ้าไม่พึงประกอบด้วยทิฏฐิชั่ว ; พึงประกอบด้วยทิฏฐิที่ดีงาม ; ไม่พึงคบมิตรชั่ว ; พึงคบแต่บัณฑิตทุกเมื่อ ;

สัทธาสะติหิโรตตัปปา– ตาปักขันติคุณากะโร,

อัปปะสัย์โห วะ สัตตูหิ เหยยัง อะมันทะมุย์หะโก,

ขอให้ข้าพเจ้าเป็นบ่อที่เกิดแห่งคุณ, คือ ศรัทธา สติ หิริ โอตตัปปะ ความเพียร และขันติ ; พึงเป็นผู้ที่ศัตรูครอบงำไม่ได้ ; ไม่เป็นคนเขลาคนหลงงมงาย ;

สัพพายาปายุปาเยสุ เฉโก ธัมมัตถะโกวิโท,

เญยเย วัตตัต์วะสัชชัง เม ญาณัง อะเฌวะ มาลุโต,

ขอให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ฉลาดในอุบาย แห่งความเสื่อมและความเจริญ ; เป็นผู้เฉียบแหลมในอรรถและธรรม ; ขอให้ญาณของข้าพเจ้าเป็นไปไม่ข้องขัดในธรรมที่ควรรู้, ดุจลมพัดไปในอากาศ ฉะนั้น ;

ยา กาจิ กุสะลา ม์ยาสา สุเขนะ สิชฌะตัง สะทา,
เอวัง วุตตา คุณา สัพเพ โหนตุ มัย์หัง ภะเว ภะเว,

ความปรารถนาใด ๆ ของข้าพเจ้าที่เป็นกุศล, ขอให้สำเร็จโดยง่ายทุกเมื่อ; คุณที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วทั้งปวงนี้, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุก ๆ ภพ;

ยะทา อุปปัชชะติ โลเก สัมพุทโธ โมกขะเทสะโก,
ตะทา มุตโต กุกัมเมหิ ลัทโธกาโส ภะเวยยะหัง,

เมื่อใด, พระสัมพุทธเจ้าผู้แสดงธรรมเครื่องพ้นทุกข์ เกิดขึ้นแล้วในโลก; เมื่อนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าพ้นจากกรรมอันชั่วช้าทั้งหลาย, เป็นผู้ได้โอกาสแห่งการบรรลุธรรม;

มะนุสสัตตัญจะ ลิงคัญจะ ปัพพัชชัญจุปะสัมปะทัง,
ละภิต์วา เปสะโล สีลี ธาเรยยัง สัตถุสาสะนัง,

ขอให้ข้าพเจ้าพึงได้ความเป็นมนุษย์; ได้เพศบริสุทธิ์; ได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว; เป็นคนรักศีล; มีศีล; ทรงไว้ซึ่งพระศาสนาของพระศาสดา;

สุขาปะฏิปะโท ขิปปา- ภิญโญ สัจฉิกะเรยยะหัง,
อะระหัตตัปผะลัง อัคคัง วิชชาทิคุณะลังกะตัง,

ขอให้เป็นผู้มีการปฏิบัติโดยสะดวก, ตรัสรู้ได้พลัน; กระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตตผลอันเลิศ, อันประดับด้วยธรรม มีวิชชา เป็นต้น.

ยะทิ นุปปัชชะติ พุทโธ กัมมัง ปะริปูรัญจะ เม,
เอวัง สันเต ละเภยยาหัง ปัจเจกะโพธิมุตตะมัน ติ.

ถ้าหากพระพุทธเจ้าไม่บังเกิดขึ้น, แต่กุศลกรรมของข้าพเจ้าเต็มเปี่ยมแล้ว; เมื่อเป็นเช่นนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าพึงได้ญาณเป็นเครื่องรู้เฉพาะตนอันสูงสุดเทอญ.

....

(กรวดน้ำตอนเย็น)

(๓. อุททิสสนาธิฏฐานคาถา)

(หันทะ มะยัง อุททิสสะนาธิฏฐานะคาถาโย ภะณามะ เส.)

บทที่ ๑

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	ด้วยบุญนี้ อุทิศให้
อุปัชฌายา คุณุตตะรา	อุปัชฌาย์ ผู้เลิศคุณ
อาจะริยูปะการา จะ	แลอาจารย์ ผู้เกื้อหนุน
มาตา ปิตา จะ ญาตะกา	ทั้งพ่อแม่ แลปวงญาติ
สุริโย จันทิมา ราชา	สูรย์จันทร์ แลราชา
คุณะวันตา นะราปิ จะ	ผู้ทรงคุณ หรือสูงชาติ
พ๎รัห๎มะมารา จะ อินทา จะ	พรหมมาร และอินทราช
โลกะปาลา จะ เทวะตา	ทั้งทวยเทพ และโลกบาล
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ	ยมราช มนุษย์มิตร
มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ	ผู้เป็นกลาง ผู้จ้องผลาญ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ	ขอให้ เป็นสุขศานติ์
	ทุกทั่วหน้า อย่าทุกข์ทน
ปุญญานิ ปะกะตานิ เม	บุญผอง ที่ข้าทำ
	จงช่วยอำ นวยศุภผล

สุขัง จะ ติวิธัง เทนตุ	ให้สุข สามอย่างล้น
ขิปปั้ง ปาเปถะ โวมะตัง	ให้ลุถึง นิพพานพลัน[๑]

บทที่ ๒

เย เกจิ ขุททะกา ปาณา	สัตว์เล็ก ทั้งหลายใด
มะหันตาปิ มะยา หะตา	ทั้งสัตว์ใหญ่ เราห้ำหั่น
เย จาเนเก ปะมาเทนะ	มิใช่น้อย เพราะเผลอผลัน
กายะวาจามะเนเหวะ	ทางกายา วาจาจิต
ปุญญัง เม อะนุโมทันตุ	จงอนุโม ทนากุศล
คัณ์หันตุ ผะละมุตตะมัง	ถือเอาผล อันอุกฤษฏ์
เวรา โน เจ ปะมุญจันตุ	ถ้ามีเวร จงเปลื้องปลิด
สัพพะโทสัง ขะมันตุ เม	อดโทษข้า อย่าผูกไว้[๒]

บทที่ ๓

ยังกิญจิ กุสะลัง กัมมัง	กุศลกรรม อย่างใดหนึ่ง
กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ	เป็นกิจซึ่ง ควรฝึกใฝ่
กาเยนะ วาจามะนะสา	ด้วยกาย วาจาใจ
ติทะเส สุคะตัง กะตัง	เราทำแล้ว เพื่อไปสวรรค์
เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ	สัตว์ใด มีสัญญา

๑. ถ้าจะว่าเพียงเท่านี้ ไม่ว่าต่อไปอีก ให้เปลี่ยน "นิพพานพลัน" เป็น "นิพพานเทอญ".
๒. ถ้าจะหยุดว่าเพียงเท่านี้ ให้เปลี่ยน "อย่าผูกไว้" เป็น "ทั่วหน้าเทอญ".

เย จะ สัตตา อะสัญญิโน	หรือหาไม่ เป็นอสัญญ์
กะตัง ปุญญะผะลัง มัยหัง	ผลบุญ ข้าทำนั้น
สัพเพ ภาคี ภะวันตุ เต	ทุกๆสัตว์ จงมีส่วน
เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง	สัตว์ใดรู้ ก็เป็นอัน
ทินนัง ปุญญะผะลัง มะยา	ว่าข้าให้ แล้วตามควร
เย จะ ตัตถะ นะ ชานันติ	สัตว์ใด มิรู้ถ้วน
เทวา คันต์วา นิเวทะยุง	ขอเทพเจ้า จงเล่าขาน
สัพเพ โลกัมหิ เย สัตตา	ปวงสัตว์ ในโลกีย์
ชีวันตาหาระเหตุกา	มีชีวิต ด้วยอาหาร
มะนุญญัง โภชะนัง สัพเพ	จงได้ โภชน์สำราญ
ละภันตุ มะมะ เจตะสา	ตามเจตนา ข้าอาณัติ[๑]

บทที่ ๔

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	ด้วยบุญนี้ ที่เราทำ
อิมินา อุททิเสนะ จะ	แลอุทิศ ให้ปวงสัตว์
ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ	เราพลันได้ ซึ่งการตัด
ตัณหุปาทานะเฉทะนัง	ตัวตัณหา อุปาทาน
เย สันตาเน หินา ธัมมา	สิ่งชั่ว ในดวงใจ
ยาวะ นิพพานะโต มะมัง	กว่าเราจะ ถึงนิพพาน

---

๑. ถ้าจะหยุดว่าเพียงเท่านี้ ให้เปลี่ยน "ข้าอาณัติ" เป็น "ของข้าเทอญ".

นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ	มลายสิ้น จากสันดาน
ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว	ทุกๆภพ ที่เราเกิด
อุชุจิตตัง สะติปัญญา	มีจิตตรง และสติ ทั้งปัญญา อันประเสริฐ
สัลเลโข วิริยัมหินา	พร้อมทั้ง ความเพียรเลิศ เป็นเครื่องขูด กิเลสหาย
มารา ละภันตุ โนกาสัง	โอกาส อย่าพึงมี แก่หมู่มาร สิ้นทั้งหลาย
กาตุญจะ วิริเยสุ เม	เป็นช่อง ประทุษร้าย ทำลายล้าง ความเพียรจม
พุทธาทิปะวะโร นาโถ	พระพุทธผู้ บวรนาถ
ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม	พระธรรมที่ พึ่งอุดม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ	พระปัจเจ กะพุทธสม-
สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง	ทบพระสงฆ์ ที่พึ่งผยอง
เตโสตตะมานุภาเวนะ	ด้วยอา นุภาพนั้น
มาโรกาสัง ละภันตุ มา	ขอหมู่มาร อย่าได้ช่อง
ทะสะปุญญานุภาเวนะ	ด้วยเดชบุญ ทั้งสิบป้อง
มาโรกาสัง ละภันตุ มา	อย่าเปิดโอ กาสแก่มาร (เทอญ)

....

๔. คำสาธุการเมื่อพระเทศน์จบ

(เมื่อพระแสดงธรรมจบ ให้รับสาธุการพร้อมกันด้วยถ้อยคำข้างล่างนี้ทั้งหมด, ว่าเป็นวรรค หยุดตามที่จุดไว้ทุก ๆ จุด)

สาธุ พุทธะสุโพธิตา, สาธุ! ความตรัสรู้ดีจริงของพระพุทธเจ้า.

สาธุ ธัมมะสุธัมมะตา, สาธุ! ความเป็นธรรมดีจริงของพระธรรม.

สาธุ สังฆัสสุปะฏิปัตติ, สาธุ! ความปฏิบัติดีจริงของพระสงฆ์.

อะโห พุทโธ, พระพุทธเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะโห ธัมโม, พระธรรมเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะโห สังโฆ, พระสงฆเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะหัง พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะตา.[๑]

ข้าพเจ้าถึงแล้ว, ซึ่งพระพุทธเจ้า, พระธรรมเจ้า, พระสงฆเจ้า, ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกถึง.

อุปาสิกัตตัง[๑] **เทเสสิง ภิกขุสังฆัสสะ สัมมุขา.**

ข้าพเจ้าขอแสดงตน, ว่าเป็นอุบาสิกา, ในที่จำเพาะหน้าพระภิกษุสงฆ์.

เอตัง เม สะระณัง เขมัง, เอตัง สะระณะมุตตะมัง.

พระรัตนตรัยนี้, เป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าอันเกษม; พระรัตนตรัยนี้, เป็นที่พึ่งอันสูงสุด.

เอตัง สะระณะมาคัมมะ, สัพพะทุกขา ปะมุจจะเย.

เพราะอาศัยพระรัตนตรัยนี้ เป็นที่พึ่ง, ข้าพเจ้าพึงพ้นจากทุกข์ทั้งปวง.

---

๑. ถ้าอุบาสก พึงเปลี่ยนคำว่า "คะตา" เป็น "คะโต"; พึงเปลี่ยนคำว่า "อุปาสิกัตตัง" เป็น "อุปาสะกัตตัง", แล้วเปลี่ยนคำแปลเป็น "ว่าเป็นอุบาสก".

ยะถาพะลัง จะเรยยาหัง สัมมาสัมพุทธะสาสะนัง.

ข้าพเจ้าจักประพฤติ, ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอน, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, โดยสมควรแก่กำลัง.

ทุกขะนิสสะระณัสเสวะ ภาคินิสสัง๑ อะนาคะเต.

ขอข้าพเจ้าพึงมีส่วนแห่งพระนิพพาน, อันเป็นที่ยกตนออกจากทุกข์; ในอนาคตกาล, เบื้องหน้าโน้น เทอญ.

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,
วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู,
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,
สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวา ติ.
สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,
สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก,
โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหี ติ.
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,
เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลิกะระณีโย,
อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสา ติ.

(จบแล้ว คอยพึ่งพระ ยะถา สัพพี, จบแล้ว กรวดน้ำ)

....

---

๑. ถ้าเป็นอุบาสก เปลี่ยนคำว่า "ภาคินิสสัง" เป็น "ภาคี อัสสัง".

๕. อริยมรรคมีองค์แปด

(หันทะ มะยัง อะริยัฏฐังคิกะมัคคะปาฐัง ภะณามะ เส.)

(มรรคมีองค์ ๘) อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค. หนทางนี้แล เป็นหนทางอันประเสริฐ ซึ่งประกอบด้วยองค์แปด. เสยยะถีทัง. ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ:– สัมมาทิฏฐิ **ความเห็นชอบ**, สัมมาสังกัปโป **ความดำริชอบ**, สัมมาวาจา **การพูดจาชอบ**, สัมมากัมมันโต **การทำการงานชอบ**, สัมมาอาชีโว **การเลี้ยงชีวิตชอบ**, สัมมาวายาโม **ความพากเพียรชอบ**, สัมมาสะติ **ความระลึกชอบ**, สัมมาสะมาธิ **ความตั้งใจมั่นชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๑) กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความเห็นชอบ เป็นอย่างไรเล่า? ยัง โข ภิกขะเว ทุกเข ญาณัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความรู้อันใด เป็นความรู้ในทุกข์, ทุกขะสะมุทะเย ญาณัง, เป็นความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์, ทุกขะนิโรเธ ญาณัง, เป็นความรู้ในความดับแห่งทุกข์, ทุกขะนิโรธะคามินิยา ปะฏิปะทายะ ญาณัง. เป็นความรู้ในทางดำเนินให้ถึงความดับแห่งทุกข์. อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความเห็นชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๒) กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความดำริชอบ เป็นอย่างไรเล่า? เนกขัมมะสังกัปโป, ความดำริในการ

ออกจากกาม, **อะพ๎ยาปาทะสังกัปโป**, ความดำริในการไม่มุ่งร้าย, **อะวิหิงสาสังกัปโป**. ความดำริในการไม่เบียดเบียน. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความดำริชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๓) **กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาวาจา**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การพูดจาชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **มุสาวาทา เวระมะณี**, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดไม่จริง, **ปิสุณายะ วาจายะ เวระมะณี**, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดส่อเสียด, **ผะรุสายะ วาจายะ เวระมะณี**, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดหยาบ, **สัมผัปปะลาปา เวระมะณี**. เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวาจา**. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **การพูดจาชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๔) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การทำการงานชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **ปาณาติปาตา เวระมะณี**, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฆ่า, **อะทินนาทานา เวระมะณี**, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของไม่ได้ให้แล้ว, **กาเมสุ มิจฉาจารา เวระมะณี**. เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต**. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **การทำการงานชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๕) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว**, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การเลี้ยงชีวิตชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **อิธะ ภิกขะเว อะริยะสาวะโก**,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สาวกของพระอริยเจ้า ในธรรมวินัยนี้, **มิจฉาอาชีวัง ปะหายะ,** ละการเลี้ยงชีวิตที่ผิดเสีย, **สัมมาอาชีเวนะ ชีวิกัง กัปเปติ.** ย่อมสำเร็จความเป็นอยู่ด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ชอบ. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **การเลี้ยงชีวิตชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๖) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาวายาโม,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความพากเพียรชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **อะนุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะลานัง ธัมมานัง อะนุปปาทายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังอกุศลธรรม อันเป็นบาปที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น; **อุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะลานัง ธัมมานัง ปะหานายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะละอกุศลธรรม อันเป็นบาป ที่เกิดขึ้นแล้ว; **อะนุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง อุปปาทายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น; **อุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง ฐิติยา, อะสัมโมสายะ, ภิยโยภาวายะ, เวปุลลายะ, ภาวะนายะ, ปาริปูริยา, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ.** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น,

ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อความตั้งอยู่, ความไม่เลอะเลือน, ความงอกงามยิ่งขึ้น, ความไพบูลย์, ความเจริญ, ความเต็มรอบ, แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวายาโม.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความพากเพียรชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๗) กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาสะติ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความระลึกชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **เวทะนาสุ เวทะนานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง.** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะติ.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความระลึกชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๘) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **วิวิจเจวะ กาเมหิ,** สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย, **วิวิจจะ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ,** สงัดแล้วจากธรรมที่เป็นอกุศลทั้งหลาย, **สะวิตักกัง สะวิจารัง, วิเวกะชัง ปีติสุขัง ปะฐะมัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงปฐมฌาน, ประกอบด้วยวิตกวิจาร, มีปีติและสุข อันเกิดจากวิเวก แล้วแลอยู่; **วิตักกะวิจารานัง วูปะสะมา,** เพราะความที่วิตกวิจารทั้งสองระงับลง, **อัชฌัตตัง สัมปะสาทะนัง เจตะโส, เอโกทิภาวัง, อะวิตักกัง อะวิจารัง, สะมาธิชัง ปีติสุขัง ทุติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงทุติยฌาน, เป็นเครื่องผ่องใสแห่งใจในภายใน, ให้สมาธิเป็นธรรมอันเอกผุดมีขึ้น, ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร, มีแต่ปีติและสุข อันเกิดจากสมาธิ แล้วแลอยู่; **ปีติยา จะ วิราคา,** อนึ่ง เพราะความจางคลายไปแห่งปีติ, **อุเปกขะโก จะ วิหะระติ, สะโต จะ สัมปะชาโน,** ย่อมเป็นผู้อยู่อุเบกขา, มีสติและสัมปชัญญะ, **สุขัญจะ กาเยนะ ปะฏิสังเวเทติ,** และย่อมเสวยความสุขด้วยนามกาย, **ยันตัง อะริยา อาจิกขันติ, อุเปกขะโก สะติมา สุขะวิหารี ติ,** ชนิดที่พระอริยเจ้าทั้งหลาย ย่อมกล่าวสรรเสริญผู้นั้นว่า, "เป็นผู้อยู่อุเบกขา มีสติ อยู่เป็นปรกติสุข" ดังนี้, **ตะติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงตติยฌาน แล้วแลอยู่; **สุขัสสะ จะ ปะหานา,** เพราะละสุขเสียได้, **ทุกขัสสะ จะ ปะหานา,** และเพราะละทุกข์เสียได้, **ปุพเพวะ โสมะนัสสะโทมะนัสสานัง อัตถังคะมา,** เพราะความดับไปแห่งโสมนัสและโทมนัสทั้งสอง ในกาลก่อน, **อะทุกขะมะสุขัง อุเปกขาสะติปาริสุทธิง, จะตุตถัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ.** เข้าถึงจตุตถฌาน, ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข, มีแต่ความที่สติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขา แล้วแลอยู่. อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความตั้งใจมั่นชอบ.**

๖. ปัจจเวกขณ์องค์อุโบสถศีล

(หันทะ มะยัง อุโปสะถัฏฐังคะ ปัจจะเวกขะณะ ปาฐัง ภะณามะ เส.)

(องค์อุโบสถที่ ๑)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **ปาณาติปาตัง ปะหายะ,** ท่านละการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **ปาณาติปาตา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **นิหิตะทัณฑา นิหิตะสัตถา,** ทิ้งเครื่องทุบตีแล้ว, ทิ้งเครื่องศัสตราแล้ว, **ลัชชี ทะยาปันนา,** มีความละอายแก่บาป, ถึงพร้อมแล้วด้วยความขวนขวายเพราะกรุณา, **สัพพะปาณะภูตะหิตานุกัมปิโน วิหะรันติ,** เป็นผู้เฉยไม่ได้ในการเกื้อกูลแก่สัตว์มีชีวิตทั้งปวง ;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **ปาณาติปาตัง ปะหายะ,** ก็ละการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **ปาณาติปาตา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **นิหิตะทัณโฑ** *(ทัณฑา)* **นิหิตะสัตโถ** *(สัตถา)*, ทิ้งเครื่องทุบตีแล้ว, ทิ้งเครื่องศัสตราแล้ว, **ลัชชี** *(ลัชชินี)* **ทะยาปันโน** *(ปันนา)*, มีความละอายแก่บาป, ถึงพร้อมแล้วด้วยความขวนขวายเพราะกรุณา, **สัพพะปาณะภูตะหิตานุกัมปี** *(กัมปินี)* **วิหะรามิ,** เป็นผู้เฉยไม่ได้ในการเกื้อกูลแก่สัตว์มีชีวิตทั้งปวง, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๒)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อะทินนาทานัง ปะหายะ,** ท่านละการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **อะทินนาทานา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **ทินนาทายี ทินนะปาฏิกังขี,** ถือเอาแต่สิ่งของที่เขาให้, มีความมุ่งหวังแต่สิ่งของที่เขาให้, **อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรันติ,** มีตนเป็นคนไม่ขโมย, มีตนเป็นคนสะอาด เป็นอยู่ ;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อะทินนาทานัง ปะหายะ,** ก็ละการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **อะทินนาทานา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **ทินนาทายี** *(ทายินี)* **ทินนะปาฏิกังขี** *(กังขินี)*, ถือเอาแต่สิ่งของที่เขาให้, มีความมุ่งหวังแต่สิ่งของที่เขาให้, **อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรามิ,** มีตนเป็นคนไม่ขโมย, มีตนเป็นคนสะอาด เป็นอยู่, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๓)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อะพ๎รัห๎มะจะริยัง ปะหายะ,** ท่านละความประพฤติอันมิใช่พรหมจรรย์เสียแล้ว, **พ๎รัห๎มะจารี อาราจารี,** เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์, ประพฤติห่างไกลจากกามคุณ, **วิระตา เมถุนา คามะธัมมา,** เว้นจากการประพฤติของคนที่อยู่กันเป็นคู่, อันเป็นของสำหรับชาวบ้าน ;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อะพรัหมะจะริยัง ปะหายะ,** ก็ละความประพฤติอันมิใช่พรหมจรรย์เสียแล้ว, **พรัหมะจารี** *(จารินี)* **อาราจารี** *(จารินี)*, เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์, ประพฤติห่างไกลจากกามคุณ, **วิระโต** *(ระตา)* **เมถุนา คามะธัมมา,** เว้นจากการประพฤติของคนที่อยู่กันเป็นคู่, อันเป็นของสำหรับชาวบ้านเสีย, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๔)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **มุสาวาทัง ปะหายะ,** ท่านละการพูดเท็จแล้ว, **มุสาวาทา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการพูดเท็จแล้ว, **สัจจะวาทิโน สัจจะสันธา,** เป็นผู้พูดแต่คำจริง, ธำรงไว้ซึ่งความจริง, **เฐตา ปัจจะยิกา,** เป็นผู้มีคำพูดเชื่อถือได้, เป็นผู้พูดมีเหตุผล, **อะวิสังวาทะกา โลกัสสะ,** ไม่เป็นคนลวงโลก;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **มุสาวาทัง ปะหายะ,** ก็ละการพูดเท็จแล้ว, **มุสาวาทา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการพูดเท็จแล้ว, **สัจจะวาที** *(วาทินี)* **สัจจะสันโธ** *(สันธา)*, เป็นผู้พูดแต่คำจริง, ธำรงไว้ซึ่งความจริง, **เฐโต** *(เฐตา)* **ปัจจะยิโก** *(ยิกา)*, เป็นผู้มีคำพูดเชื่อถือได้, เป็นผู้พูดมีเหตุผล, **อะวิสังวาทะโก** *(วาทิกา)* **โลกัสสะ,** ไม่เป็นคนลวงโลก, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๕)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะหายะ,** ท่านละการดื่มสุราและเมรัย, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการดื่มสุราและเมรัย, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานัง ปะหายะ,** ก็ละการดื่มสุราและเมรัย, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการดื่มสุราและเมรัย, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๖)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **เอกะภัตติกา,** ท่านมีอาหารวันหนึ่งเพียงหนเดียว, **รัตตูปะระตา,** งดการบริโภคในราตรี, **วิระตา วิกาละโภชะนา,** เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **เอกะภัตติโก** *(ติกา)*, ก็เป็นผู้มีอาหารวันหนึ่งเพียงหนเดียว, **รัตตูปะระโต** *(ระตา)*, งดการบริโภคในราตรี, **วิระโต** *(ระตา)* **วิกาละโภชะนา,** เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๗)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระตา,** ท่านเป็นผู้เว้นขาดแล้ว, จากการฟ้อนรำ การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลา ด้วยเครื่องกลิ่นและเครื่องผัดทา;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, ก็เป็นผู้เว้นขาดแล้ว, จากการฟ้อนรำ การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลา ด้วยเครื่องกลิ่นและเครื่องผัดทา, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๘)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนัง ปะหายะ,** ท่านละการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่แล้ว, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่แล้ว, **นีจะเสยยัง กัปเปนติ, มัญจะเก วา ติณะสันถะระเก วา,** ย่อมสำเร็จการนอนบนที่นอนอันต่ำ, บนเตียงน้อย, หรือบนเครื่องลาดอันทำด้วยหญ้า;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนัง ปะหายะ,** ก็ละการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่แล้ว, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่แล้ว, **นีจะเสยยัง กัปเปมิ, มัญจะเก วา ติณะสันถะระเก วา,** ย่อมสำเร็จการนอนบนที่นอนอันต่ำ, บนเตียงน้อย, หรือบนเครื่องลาดอันทำด้วยหญ้า, **อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

....

เอวัง อุปะวุตโถ โข ภิกขะเว, อัฏฐังคะสะมันนาคะโต อุโปสะโถ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อุโบสถอันประกอบด้วยองค์แปด, ที่อริยสาวกเข้าอยู่แล้วด้วยอาการอย่างนี้, **มะหัปผะโล โหติ มะหานิสังโส,** ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่, **มะหาชุติโก มะหาวิปผาโร,** มีความรุ่งเรืองใหญ่, มีความแผ่ไพศาลใหญ่, **อิติ.** ด้วยประการฉะนี้แล.

....

หมายเหตุ:– **คำในวงเล็บ เป็นคำสำหรับสตรีว่า แทนคำข้างหน้าซึ่งสำหรับบุรุษว่า.**

สถิติการพิมพ์

ครั้งที่ ๑	พ.ศ. ๒๔๘๑,	๕๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๓	พ.ศ. ๒๕๑๑,	๑,๕๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๒	พ.ศ. ๒๔๙๗,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๔	พ.ศ. ๒๕๑๑,	๑,๕๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๓	พ.ศ. ๒๔๙๙,	๑,๕๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๕	พ.ศ. ๒๕๑๒,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๔	พ.ศ. ๒๔๙๙,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๖	พ.ศ. ๒๕๑๒,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๕	พ.ศ. ๒๕๐๐,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๗	พ.ศ. ๒๕๑๓,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๖	พ.ศ. ๒๕๐๑,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๘	พ.ศ. ๒๕๑๓,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๗	พ.ศ. ๒๕๐๒,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๒๙	พ.ศ. ๒๕๑๔,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๘	พ.ศ. ๒๕๐๒,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๐	พ.ศ. ๒๕๑๔,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๙	พ.ศ. ๒๕๐๓,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๑	พ.ศ. ๒๕๑๕,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๐	พ.ศ. ๒๕๐๕,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๒	พ.ศ. ๒๕๑๕,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๑	พ.ศ. ๒๕๐๕,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๓	พ.ศ. ๒๕๑๖,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๒	พ.ศ. ๒๕๐๕,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๔	พ.ศ. ๒๕๑๖,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๓	พ.ศ. ๒๕๐๖,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๕	ส.ค. ๒๕๑๖,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๔	พ.ศ. ๒๕๐๗,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๖	พ.ย. ๒๕๑๖,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๕	พ.ศ. ๒๕๐๘,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๗	เม.ย. ๒๕๑๗,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๖	พ.ศ. ๒๕๐๙,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๘	ก.ย. ๒๕๑๗,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๗	พ.ศ. ๒๕๐๙,	๑,๐๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๓๙	พ.ค. ๒๕๑๘,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๘	พ.ศ. ๒๕๐๙,	๑,๔๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๔๐	ก.ค. ๒๕๑๘,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๑๙	พ.ศ. ๒๕๐๙,	๑,๕๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๔๑	พ.ย. ๒๕๑๘,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๒๐	พ.ศ. ๒๕๑๐,	๑,๒๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๔๒	ม.ค. ๒๕๑๙,	๕,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๒๑	พ.ศ. ๒๕๑๐,	๑,๒๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๔๓	มี.ค. ๒๕๑๙,	๑๐,๐๐๐	ฉบับ
ครั้งที่ ๒๒	พ.ศ. ๒๕๑๐,	๑,๕๐๐	ฉบับ	ครั้งที่ ๔๔	มิ.ย. ๒๕๑๙,	๑๐,๐๐๐	ฉบับ

พิมพ์ครั้งที่ ๔๕ ตุลาคม ๒๕๑๙, ๑๐,๐๐๐ ฉบับ (ปรับปรุงใหม่)

พิมพ์ครั้งที่ ๔๖ เมษายน ๒๕๒๐, ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

ท่านประสงค์จะสร้างหนังสือนี้ โปรดติดต่อที่

นายธรรมทาส พานิช คณะธรรมทาน อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำนักหนังสือ ธรรมบูชา ๕/๑ ถนนอัษฎางค์ กรุงเทพ ฯ ๒ โทร. ๒๒๒๓๕๔๙

การพิมพ์พระนคร ๙๒ – ๙๔ ถนนบุญศิริ กรุงเทพ ฯ ๒ โทร. ๒๒๑๒๓๓๗

จำหน่ายปลีก เล่มละ ๔ บาท ๑๐๐ เล่มขึ้นไป ร้อยละ ๓๐๐ บาท

กระดาษปอนด์ เล่มละ ๕.๐๐ บาท ซื้อ ๑๐๐ เล่ม ร้อยละ ๔๐๐ บาท

พิมพ์ที่ หจก. การพิมพ์พระนคร ๙๒ ถนนบูรณศาสตร์ กรุงเทพฯ ๒ โทร. ๒๒๑๒๓๓๗
นางอารี จุ้ยทรัพย์เปี่ยม ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ ๒๕๒๐